

сьогодні є самостійною юридичною навчальною та науковою дисципліною, однією з галузей права, що пройшла свій етап формування і розвитку. Екологічне право - це сукупність правових норм, що регулюють суспільні екологічні відносини у сфері взаємодії людини і природи в інтересах збереження та раціонального використання навколишнього природного середовища для теперішніх та майбутніх поколінь. Правова ж екологія - це сукупність норм природоресурсного, природоохоронного екозабезпечувального характеру.

Водночас, екологічне право для ефективності регулювання екологічних правовідносин запозичує норми інших самостійних галузей права, які обслуговують суспільні відносини, пов'язані з охороною навколишнього середовища, оскільки об'єднані спільним завданням захисту навколишнього середовища - норми цивільного, адміністративного, кримінального, міжнародного права. Такі норми є екологізованими нормами та входять до складу правової екології.

6. Крокami щодо екологізації національного права і законодавства доцільно визнати, по-перше, забезпечення проникнення, трансформацію в правові галузі та в правові норми екологічного підходу, що має більш широкий зміст, обумовлений науковим екопотенціалом, включаючи і біоекологічні, і еколого-синергетичні, та інші екологічні ідеї і знання.

На мою думку, це стосується розгляду цими галузями питань пріоритетності таких категорій як «найвища соціальна цінність, яка охороняється і захищається законом та державою», до яких доцільно віднести Природу та закріпити таку її значимість на рівні Конституції України. Так само, це стосується пріоритетності системи екологічних прав і свобод людини і громадянина серед інших категорій прав, з подальшою розробкою ефективних правових механізмів їх реалізації та захисту. Доцільно також визнати на найвищому правовому рівні відповідальність суспільства і держави за стан навколишнього природного середовища, а також закріпити її визначеність як екологічна відповідальність.

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВА У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ ТА ПРАВІ УКРАЇНИ

Медведєва М.

*(доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри міжнародного права
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса
Шевченка)*

Процесуальні екологічні права, а саме право на доступ до інформації, участь у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя у сфері охорони довкілля, передбачені в багатьох міжнародних документах, зокрема і Орхуській конвенції 1998 року. Зазначені права людини стали предметом розгляду Європейського суду з прав людини (наприклад, справи *Guerra and others v. Italy* 1998 р., *Oneryildiz v. Turkey* 2004 р.) та Міжамериканського суду з прав людини (наприклад, справа *Claude Reyes v. Chile* 2006 р.). Закріплення категорії процесуальних екологічних прав можна знайти в актах вторинного законодавства ЄС (наприклад, Регламент 1367/2006 щодо імплементації Орхуської конвенції 1998 р.), а належне забезпечення захисту екологічних прав – в практиці Суду ЄС (наприклад, рішення у справах *Djurgarden-Lilla Vartans* 2009 р., *Lesoochranarske zoskupenie VLK* 2011 р.).

У зв'язку з ратифікацією Україною Орхуської конвенції було внесено зміни і доповнення до Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" 1991 р., що закріпили гарантії здійснення процесуальних екологічних прав. Закон України "Про доступ до публічної інформації" 2011 р. створив додаткові гарантії забезпечення

права на доступ до екологічної інформації; право на участь в процесі прийняття рішень, що стосуються довкілля, реалізується переважно в процесі оцінки впливу на довкілля (екологічної експертизи), отже, передбачене у Законах України "Про екологічну експертизу" 1995 р. та "Про регулювання містобудівної діяльності" 2011 р. Особливої актуальності для України набуває реалізація положень Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, зокрема положень, що стосуються охорони довкілля та процесуальних екологічних прав. Поступове наближення законодавства України до права та політики ЄС у сфері охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до Додатка ХХХ до Угоди.

Розгляд справи про недотримання Україною своїх зобов'язань в рамках Орхуської конвенції в результаті будівництва (відновлення) Україною глибоководного судового ходу "Дунай-Чорне море" по гирлу Бистре в українській частині дельти Дунаю засвідчив значні проблеми з виконанням положень Конвенції в частині забезпечення процесуальних екологічних прав. На сьогоднішній день в рамках Орхуської конвенції ініційовано ще декілька справ про недотримання Україною її вимог, наприклад, за скаргою МБФ "Екологія-Право-Людина" про недотримання нашою державою положень Конвенції в ході переговорів та укладення угод про розподіл продукції з транснаціональними корпораціями з видобутку газу та нафти у 2013 році.

Ідея охорони та захисту процесуальних екологічних прав міцно вкоренилися в міжнародній договірній та судовій практиці. Орхуська конвенція є унікальним інструментом забезпечення таких прав з огляду на характер і зміст зобов'язань сторін та процедуру з питань дотримання, що значним чином обумовлюються визначеною в ній метою [1, 2]. Україна, ратифікувавши Конвенцію, внесла необхідні зміни до свого законодавства, однак судова практика показує існування значних проблем у впровадженні всіх трьох "опор" Конвенції у вітчизняній правовій системі. Україні потрібно привести своє законодавство у повну відповідність до стандартів Конвенції, рішень Нарад Сторін, а також права ЄС згідно з Угодою про асоціацію, в тому числі нарешті ухвалити закон про оцінку впливу на довкілля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kravchenko S. Is Access to Environmental Information a Fundamental Human Right? / Svitlana Kravchenko // Oregon Review of International Law. – 2009. – Vol. 11. - P. 227-266.
2. Kravchenko S. The Aarhus convention and innovations in compliance with multilateral environmental agreements / Svitlana Kravchenko // Colorado Journal of International Environmental Law and Policy. – 2007. – Vol. 18, Issue 1. – P. 1-50.

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Медвідь Ф.

(доктор наук в галузі політології, кандидат філософських наук, професор МКА)

Доносо Варгас Сантьяго Феліпе

(доктор філософії в галузі політології)

Твердохліб А.

(магістр, Міжрегіональна Академія управління персоналом)

Стратегія національного розвитку України, що базується на системі національних інтересів і пріоритетів, включає і стратегію національної безпеки держави, яка визначає принципи, пріоритетні цілі, завдання та механізми забезпечення життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз[5]. З урахуванням геополітичної і внутрішньої ситуації діяльність усіх державних органів в Україні має бути зосереджена на прогнозуванні, своєчасному виявленні, попередженні і нейтралізації зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці, захисті суверенітету і територіальної цілісності України, безпеки її прикордонного простору, піднесенні економіки країни,